

UNIVERSITY OF HELSINKI

<https://helda.helsinki.fi>

Miksi minusta tulee sosiaalityöntekijä? : Tutkimus sosiaalityön pääaineopiskelijoiden ammatinvalintamotiiveista Suomessa

Kallio, Johanna; Blomberg-Kroll, Helena; Kroll, Christian

2021

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Nuorisotutkimusverkosto

<http://hdl.handle.net/10138/344253>

Kallio, J, Blomberg-Kroll, H & Kroll, C 2021, 'Miksi minusta tulee sosiaalityöntekijä? Tutkimus sosiaalityön pääaineopiskelijoiden ammatinvalintamotiiveista Suomessa', Yhteiskuntapolitiikka, Vuosikerta. 86, Nro 5-6, Sivut 497-508. < <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2021112456892> >

Downloaded from Helda, University of Helsinki institutional repository. <https://helda.helsinki.fi>
This is an electronic reprint of the original article.
This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.
Please cite the original version.

Miksi minusta tulee sosiaalityöntekijä?

Tutkimus sosiaalityön pääaineopiskelijoiden ammatinvalintamotiiveista Suomessa

JOHANNA KALLIO & HELENA BLOMBERG & CHRISTIAN KROLL

Artikkelissa tarkastellaan sosiaalityön pääaineopiskelijoiden ammatinvalintamotiiveja määrällisellä kyselyaineistolla. Tulosten mukaan opiskelijoiden enemmistön ammatinvalintamotiivit liittyivät ideologisiin ja sisäisiin motiiveihin. Opiskelijat eivät halua vain auttaa vaikeassa asemassa olevia, vaan myös vaikuttaa yhteiskunnallisiin epäkohtiin. Vähemmän tärkeinä syinä pidettiin ulkoisia motiiveja ja kokemusta sosiaalisista ongelmista.

.....
English summary at the end of the article

Johdanto

Tarkastelemme tässä artikkelissa sosiaalityön pääaineopiskelijoiden ammatinvalintamotiiveja Suomessa. Sosiaalityöntekijän ammatin harjoittamiseen vaaditaan Suomessa ylempi korkeakoulututkinto, johon sisältyy tai jonka lisäksi on suoritettu pääaineopinnot tai pääainetta vastaavat yliopistolliset opinnot sosiaalityössä. Kansainvälisessä vertailussa suomalaiset sosiaalityöntekijät ovat korkeasti koulutettuja (Meeuwisse & Swärd 2009, 369), ja sosiaalihuollon ammattihenkilöstölain kautta heillä on lakisääteinen monopoliasema harjoittaa ammattiaan. Ammatinvalintamotiivien tutkimus tuottaa tietoa siitä, miksi sosiaalityön opintoihin hakeudutaan ja millaiset hakijat päätyvät opiskelemaan alaa.

Ammatinvalintaa ei tehdä tyhjiössä, ja ammatinvalintamotiiveihin vaikuttavat mitä ilmeisemmin ympäristötekijät sekä yksilön omat ominaisuudet ja toiveet. Ammatinvalintaa voidaan lähestyä valikoitumisen ja valinnan näkökulmista (Vuorinen & Valkonen 2003, 31–33). Valikoitu-

minen tarkoittaa sitä, että lapsuuden kasvuympäristö vaikuttaa yksilön koulutukseen ja sitä kautta hänen ammattiasemaansa aikuisuudessa. Yksilön käsitykset mahdollisuuksistaan ja sopivista uravaihtoehdoista muovautuvat siinä kontekstissa, jossa hän elää vuorovaikutuksessa esimerkiksi vanhempiensa ja muiden sukulaistensa kanssa. Vanhempien erilaiset resurssit ja arvostukset vaikuttavat siihen, millaiseen koulutukseen ja sitä kautta ammattiin yksilö valikoituu. Vanhempien koulutustaso vaikuttaa lapsen koulumenestykseen, joka puolestaan on yhteydessä hänen koulutusvalintaansa. Vanhempien koulutustaso vaikuttaa myös koulutusta koskeviin asenteisiin ja merkityksiin, jotka perheessä annetaan (korkea)koulutuksen hankkimiselle. (Esim. Buis 2013; Nori 2011; Jaeger & Holm 2007; Bourdieu 1984.) Valintaa painottavassa näkökulmassa lähdetään liikkeelle siitä, että yksilö valitsee itselleen ammatin (Vuorinen & Valkonen 2003, 31–33). Yksilön ammatinvalinta on perusteltu päätös, ja se on tehty erilaisia vaihtoehtoja punniten sekä omia ominaisuuksia, valmiuksia ja toiveita huomioiden.

Ammatinvalintamotiiveja on keskeistä tarkastella monesta eri syystä, kuten ammatillisen kehittymisen ja ammatissa pysymisen takia. Ammatillisen kehittymisen kannalta on tärkeää, että opiskelijat tiedostavat syyt ammatinvalintansa taustalla. Sosiaalityöntekijät käyttävät viranomais- ja harkintavaltaa suhteessa asiakkaisiinsa, minkä takia heidän on hyvä olla tietoisia omista kokemuksistaan ja motiiveistaan ammatinvalinnan taustalla. Lisäksi sosiaalityön koulutuksessa on tärkeää tiedostaa, miksi opiskelijat ovat hakeutuneet opiskelemaan sosiaalityötä. Ammatinvalintamotiivit ohjaavat todennäköisesti opiskelijoiden odotuksia opetuksen näkökulmista ja sisällöistä.

Sosiaalityön ammatinvalintamotiivit ovat myös keskeisiä esimerkiksi opintoihin sitoutumisen ja ammatissa pysymisen kannalta (Freund ym. 2013; Jungert 2014). Aikaisempi tutkimus on osoittanut, että sosiaalityön opiskelijat, joiden ammatinvalinnan taustalla vaikuttaa halu muuttaa yhteiskuntaa, ovat sitoutuneempia ammattiin kuin muut opiskelijat (Freund ym. 2013, 875). Altruistiset syyt ovat puolestaan yhteydessä opintoihin sitoutumiseen toisen naisvaltaisen ja pääosin julkiselle sektorille työllistyvän ryhmän eli opettajaksi opiskelevien keskuudessa (esim. Jungert 2014).

Laajoihin kyselyaineistoihin perustuvia tutkimuksia ei ole saatavilla Pohjoismaista, sillä sosiaalityön opiskelijoiden ammatinvalintamotiiveja koskeva tutkimus paikantuu pääosin angloamerikkalaisiin maihin ja Israeliin (esim. Byrne 2017; Freund ym. 2013). Aihetta ei juuri ole tutkittu Suomessa, joka eroaa monista muista maista siinä, että sosiaalityöntekijät ovat varsin korkeasti koulutettuja. Ammatinvalintaa yliopistokoulutuksessa koskevat tutkimukset ovat useimmiten kohdistuneet volyymiltään suuriin koulutusaloihin (Ahola & Tolonen 2013). Ylipäänsä tiedetään sosiaalityöntekijöitä enemmän muiden korkeasti koulutettujen ja lähinnä julkisella sektorilla työskentelevien varsin naisvaltaisten ammattiryhmien, kuten opettajien, sairaanhoitajien ja lääkärien, valintamotiiveista (esim. Bergmark ym. 2018; Kim ym. 2016; Heinz 2015; Jungert 2014; Jirwe & Rudman 2012).

Aikaisempi määrällinen tutkimus on ollut luonteeltaan muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta kuvailevaa, ja siinä on käytetty pieniä sekä paikallisia aineistoja. Lisäksi tiedetään hyvin vähän siitä, mitkä opiskelijoiden taustaan liittyvät tekijät ovat yhteydessä sosiaalityön opiskelijoiden ammatinvalintamotiiveihin. Sosiaalityöntekijäksi opiskele-

via on tarkasteltu homogeenisenä ryhmänä huomioimatta sitä, että ammatinvalintamotiivit voivat vaihdella esimerkiksi sosiodemografisten, ideologisten tai opintoihin liittyvien tekijöiden mukaan. Tarkastelemme artikkelissa syksyllä 2019 kerätyllä valtakunnallisella kyselyaineistolla 1) millaiset ovat sosiaalityön pääaineopiskelijoiden ammatinvalintamotiivit Suomessa ja 2) eroavatko nämä motiivit erilaisten taustamuuttujien mukaan.

Aikaisempi tutkimus sosiaalityön opiskelijoiden ammatinvalintamotiiveista

Aikaisemman ulkomaisen tutkimuksen mukaan sosiaalityön opiskelijoiden ammatinvalinnan syyt ovat hyvin moninaiset. Ammatinvalintamotiivit ovat jaettavissa sisäisiin (*intrinsic*) ja ulkoisiin (*extrinsic*) (Heinz 2015, 264; ks. myös Olafsen ym. 2015; Deci ym. 1999; White 1959). Ulkoiset motiivit valita sosiaalityön ammatti liittyvät esimerkiksi palkkaukseen, työllistymis- ja uranäkymiin, ammatin sosiaaliseen statukseen ja työn kuormittavuuteen. Voidaan puhua välineellisestä motivaatiosta: opiskellaan, jotta saavutetaan turvattu asema työmarkkinoilla, hyvä palkkataso tai arvostettu status yhteiskunnassa. Koska kilpailu työpaikoista on lisääntynyt myös yliopistosta valmistuneilla, näitä motiiveja ei voida kuitenkaan pitää samalla tavoin välineellisinä kuin aikaisemmin. Työllisyysnäköymien merkitys on kasvanut kaikkien yliopistoon hakeutuvien valintamotiivina. Koulutusta ei enää hankita vain sivistysmerkityksessä, vaan yhä enemmän työelämänäkökulmaa ajatellen. (Vuorinen-Lampila 2018; Puhakka ym. 2010.) Sisäisillä motiiveilla tarkoitetaan aitoa kiinnostusta ammattialaa ja sosiaalityön koulutuksessa opetettavia sisältöjä kohtaan (Bozek ym. 2017; Heinz 2015). Aikaisemman tutkimuksen mukaan sisäiset motivaatiotekijät ovat sosiaalityön opiskelijoilla yleisempiä kuin ulkoiset (Bozek ym. 2017; Stevens ym. 2010).

Opiskelijoiden onkin todettu perustelevan alavaltansa sisäisillä motiiveilla, kuten sosiaalityöntekijän *työnkuvalla* ja *koulutuksen sisällöillä* (Toros & Medar 2015; Freund ym. 2013). Työn mielekkyys, kiinnostavuus ja monipuolisuus ovat tutkimusten mukaan keskeisiä ammatinvalinnan taustalla vaikuttavia tekijöitä (Stevens ym. 2010; Gewirtz-Meydan & Even-Zohar 2017; Toros & Medar 2015). Sen sijaan ulkoiset motiivit, kuten palkkataso, ovat harvinaisia sosiaalityön opiske-

lijoiden keskuudessa (esim. Campainini & Facchini 2013). Esimerkiksi Yhdysvalloissa kauppateiden maisteriopiskelijoiden koulutukseen haakeutumisen motiivit liittyvät sosiaalityön opiskelijoita useammin uranäkymien parantamiseen. Sosiaalityön opiskelijat sen sijaan perustelevat haakeutumistaan maisteriopintoihin osaamisen, tiedon ja asiantuntemuksen lisäämisellä. (Basham & Buchanan 2009, 200–201.) Motiivit poikkeavat toisistaan eri koulutusaloilla ja motiiveja määrittää koulutusalan luonne. Uranäkymiin ja koulutuksella saavutettavaan statukseen liittyvät syyt ovat korostuneita aloilla, joilla koulutus johtaa arvostettuun asemaan, hyviin uranäkymiin ja korkeampaan palkkaukseen (ks. Basham & Buchanan 2009; Vuorinen & Valkonen 2003).

Sisäisiä motiiveja lähelle tulevat *altruistiset* ja *ideologiset* syyt, joilla näyttää olevan keskeinen asema sosiaalityön opiskelijoiden ammatinvalinnassa (Stoltzfus 2017; Stevens ym. 2010; Toros & Medar 2015; Furness 2007; Hackett ym. 2003; Csikai & Rozensky 1997). Sosiaalityötä opiskelevat haluavat auttaa huono-osaisia ja haavoittuvassa asemassa olevia. Alavalinnan taustalla vaikuttavat sitoutuminen sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen, tasa-arvoon, ihmisoikeuksiin, ihmisarvoon ja hyvinvoinnin lisäämiseen (esim. Bradley ym. 2012). Ideologisia syitä ja altruismia on tutkittu erityisesti angloamerikkalaisissa maissa – ei niinkään Pohjoismaissa. Suomi onkin maana mielenkiintoinen, koska Suomessa sosiaalityöntekijöiden pätevyysvaatimuksena on maisteritason yliopistollinen koulutus ja täällä sosiaalityöntekijöiden koulutus voidaan nähdä laajana yhteiskuntatieteellisenä koulutuksena, johon sisältyy paljon sivuaineopintoja. Suomessa sosiaalityöntekijöiden ammatiasema ja palkkataso ovat parempia kuin monissa muissa kehittyneissä länsimaissa ja täällä sosiaalityön koulutuksen suorittaneet maisterit työllistyvät monipuolisesti erilaisiin asiantuntijatehtäviin (Rauma 2019, 12). Täten voi olla, etteivät opiskelijoiden ammatinvalintamotiivit ole Suomessa samankaltaisia kuin esimerkiksi Yhdysvalloissa, jossa ammatin arvostus, koulutus ja palkkaus sekä sosiaalityön institutionaalinen konteksti poikkeavat monelta osin siitä, mihin täällä on totuttu.

Osa ulkomaisista tutkimuksista on yllä mainittujen aspektien sijaan keskittynyt lapsuuden ja nuoruuden kokemuksiin. Tutkimusten mukaan sosiaalityön opiskelijoiden lapsuudenperheissä on koettu enemmän *sosiaalisia ja terveydellisiä ongelmia* kuin muiden yliopisto-opiskelijoiden perheis-

sä (Byrne 2017; Doron ym. 2012). Erityisesti ne opiskelijat, jotka ovat kokeneet lapsuuden perheessä väkivaltaa ja psyykkisiä ongelmia, arvioivat perhetaustansa vaikuttaneen siihen, miksi he opiskelevat sosiaalityöntekijäksi (ks. lisää Sellers & Hunter 2005).

Tärkeänä ammatinvalintamotiivina koettujen sosiaalisten ongelmien lisäksi on esitetty ylipäättään henkilökohtaista elämäkokemusta (Hackett ym. 2003, 170). Australialaisen tutkimuksen mukaan sosiaalityön opiskelijoilla on useammin kokemuksia *sosiaalityön asiakkuudesta* kuin muilla korkeakouluopiskelijoilla (Byrne 2017; myös Campainini & Facchini 2013; Csikai & Rozensky 1997). Euroopan maita vertailevan tutkimuksen mukaan noin kolmannes sosiaalityön opiskelijoista ilmoitti ammatinvalintaan vaikuttaneen hyvä henkilökohtainen kokemus sosiaalityön asiakkuudesta (Hackett ym. 2003, 170). On kuitenkin mahdollista, että myös kielteiset kokemukset asiakkuudesta kytkeytyvät ammatinvalintaan, jolloin opiskelijalla on halu vaikuttaa ja kehittää sosiaalityötä. Tässä tutkimuksessa lähdemme siitä, että kokemus sosiaalityön asiakkuudesta voi toimia ammatinvalintamotiivina riippumatta siitä, onko kokemus ollut positiivinen tai kielteinen.

Ammatinvalintamotiivit ja taustatekijät

Edellä kävimme läpi, millaisia sosiaalityön opiskelijoiden ammatinvalintamotiivit ovat aikaisemman tutkimuksen mukaan. Tässä luvussa keskitymme aikaisemman tutkimuksen avulla siihen, miten sosiodemografiset tekijät, puoluekanta ja opintoihin liittyvät tekijät, ovat yhteydessä erilaisiin ammatinvalintamotiiveihin. Koska aikaisempi tutkimus sosiaalityön opiskelijoiden ammatinvalintamotiiveista on ollut lähinnä kuvailevaa, tiedetään varsin vähän siitä, mitkä tekijät ovat yhteydessä valintamotiiveihin. Sosiaalityötä opiskelevilla miehillä ulkoiisiin motiiveihin eli uraan liittyvät asiat ovat keskeisempiä kuin naisilla, jotka perustelevat alavalintaansa useammin altruistisilla syillä (Stevens ym. 2010, 26–28). Sukupuolen mukaisten erojen taustalla vaikuttaa todennäköisesti sosiaalistuminen tietynlaisiin arvoihin ja intresseihin. Suomessa työmarkkinat ja ammattialat ovat eriytyneet voimakkaasti sukupuolen mukaan (ks. esim. Myrskylä 2013). Naiset valitsevat sosiaalityön ammatin selkeästi useammin kuin miehet, ja vuonna 2017 sosiaali- ja terveyspalvelut olivat

naisenemmistöisin toimiala: työvoimasta 86 prosenttia oli naisia (THL 2019).

Sukupuolen lisäksi opiskelijan ikä, opintojen vaihe ja työkokemuksen pituus ovat merkityksellisiä tarkasteltaessa ammatinvalintamotiiveja. Opiskelijat, jotka ovat aloittaneet opintonsa vanhempana, perustelevat alavalintaansa useammin altruistisilla tekijöillä ja harvemmin sosiaalityöntekijän konkreettisella työnkuvalla kuin nuoremmat opiskelijat (Stevens ym. 2010; Csikai & Rozensky 1997). Tutkimusten mukaan ammatinvalintamotiivit, sosiaalipoliittiset mielipiteet, empatia, itsetunto ja ammattiin sitoutuminen muovautuvat opintojen edetessä, jolloin kauemmin opiskelleet poikkeavat vasta vähän aikaa opiskelleista (Greeno ym. 2018; Fors 2017; Stevens ym. 2010; Weiss ym. 2005). Opintojen ja ammatillisen kehityksen myötä opiskelijat tulevat todennäköisesti tietoisemmiksi syistään valita sosiaalityöntekijän ammatti. Edelleen, universalismin (sosiaalipoliittinen järjestelmä koskee yhtä lailla kaikkia) ja julkisen vastuun kannatuksen on todettu kasvavan opintojen edetessä (Weiss ym. 2005, 40). Lisäksi maisterivaiheen opiskelijat tuntevat enemmän empatiaa sosiaalityön asiakasryhmiä kohtaan ja ovat sitoutuneempia professioon kuin kandidaattivaiheen opiskelijat (Greeno ym. 2018, 183). Mekanismi opintojen vaiheen ja edellä mainittujen ilmiöiden välillä on epäselvä, mutta on esitetty, että opintojen sisältö ja alan työkokemuksen karttuminen olisivat tässä merkityksellisiä tekijöitä (Greeno ym. 2018; Weiss ym. 2005).

Vanhemmat sosiaalityöntekijät ja pitkään alalla toimineet painottavat mielipidetutkimuksen mukaan rakenteellisia köyhyyden syitä. Tulos voi johtua siitä, että pitkään alalla toimineet ovat kohdanneet pidemmän aikaa sosiaalisia ongelmia, mikä mahdollisesti lisää heidän ymmärrystään ongelmien taustalla vaikuttavista monimutkaisista prosesseista. (Blomberg ym. 2010.) Samalla tavalla opiskelijat voivat tulla tietoisemmiksi ammatinvalintansa syistä ja kosketus käytännön työhön voi vahvistaa altruistisia motiiveja. Toisaalta aikaisemman tutkimuksen mukaan ideologinen palo sosiaalityöhön, kuten sitoutuminen yhteiskunnalliseen muutokseen, on voimakkainta opiskelijoiden ja työuran alkuvaiheessa olevien keskuudessa (Wagner 1989, 389).

Aikaisempi korkeakoulututkinto voi kytkeytyä opiskelijan ammatinvalintamotiiveihin. Olemme kiinnostuneita erityisesti siitä, poikkeavatko sosionomin tutkinnon tai jonkun muun korkea-

koulututkinnon suorittaneet heistä, joilla ei ollut korkeakoulututkintoa silloin kun he aloittivat sosiaalityön yliopistolliset opinnot. Aikaisemman asennetutkimuksemme mukaan sosionomikoulutuksen saaneet poikkeavat sosiaalityön koulutuksen suorittaneista mielipiteissään. Sosionomit painottavat harvemmin köyhyyden rakenteellisia syitä kuin sosiaalityön yliopistollisen koulutuksen suorittaneet (Blomberg ym. 2015, 331). Sosionomit voivat erottua muista opiskelijoista nimenomaan ammatinvalinnan ideologisella ulottuvuudella. Lisäksi sosionomit voivat erota muista ulkoisten motiivien suhteen: heillä on konkreettinen motiivi saada sosiaalityöntekijän pätevyys ja sitä kautta mahdollistaa uralla eteneminen.

Puoluekanta selittää sosiaalityöntekijöiden sosiaalipoliittisia näkemyksiä, kuten asennoitumista sosiaalisten ongelmien syihin, apua tarvitsevien ansaitsevuuteen (*welfare deservingness*) ja erilaisen sosiaalipoliittisten järjestelmien kannatukseen (Kallio & Kouvo 2015; Kallio & Saarinen 2014). Ammatinvalintamotiivit voivat vaihdella puoluekannan mukaan, jolloin erityisesti altruistiset syyt ovat yleisempiä vasemmistopuolueita ja vihreitä äänestävien joukossa. Tietoa siitä, miten ulkoiset motiivit ja omakohtaisiin kokemuksiin liittyvät syyt painottuvat puoluevalinnan mukaan, ei ole saatavissa.

Äänestyskäyttäytymistutkimuksen mukaan vasemmistopuolueita äänestävien yhteiskunnallinen asema on matalampi kuin oikeistopuolueita äänestävien (Westinen 2016, 251–254) ja tätä kautta heidän riskinsä kokea sosiaalisia ongelmia on suurempi. Opiskelijoiden kohdalla tämä voi merkitä sitä, että vasemmistoa äänestävät tulevat sosioekonomisesti matalammista taustoista, jolloin heidän ammatinvalinnassaan voi painottua muita enemmän omakohtaiset ja lähipiirin kokemukset sosiaalisista ongelmista.

Tutkimusasetelma

Käytämme sosiaalityön pääaineopiskelijoiden valtakunnallista kyselyaineistoa, joka on kerätty syksyllä 2019. Kysely lähetettiin sähköpostitse Helsingin, Jyväskylän, Lapin, Itä-Suomen, Tampereen ja Turun yliopistojen sosiaalityön pääaineopiskelijoille, jotka olivat ilmoittaneet olevansa läsnä syyslukukaudella 2019 ja jotka olivat antaneet opiskelijarekisterille luvan luovuttaa sähköpostiosoitteensa tutkimuskäyttöön. Opiskelijoil-

le tehtiin kaksi muistutuskierrosta. Jokaisessa yliopistossa oli vähintään yksi opettaja, joka mainosti kyselyä opiskelijoille, ja tämän lisäksi kyselytutkimuksesta tiedotettiin erilaisissa opiskelijaverkoistoissa. Kysely oli mahdollista täyttää suomeksi ja ruotsiksi. Kyselyn internet-linkki lähti sähköpostitse 1 680 opiskelijalle, joista 608 vastasi kyselyyn (vastausprosentti 36). Nykyiselle kyselytutkimukselle tyypillisesti vastausprosentti on melko alhainen, ja se tulee ottaa huomioon tulosten tulkinnaassa ja yleistämisessä.

Ammatinvalintamotiiveja mittaamme 14 väitämällä (ks. kuvio 1), jotka liittyvät sisäisiin ja ulkoisiin motiiveihin, kokemuksiin sosiaalisista ongelmista sekä ideologiaan (esim. Heinz 2015; Doron ym. 2012). Patteriston ohjaava kysymys oli muotoa: *Miksi päätit opiskella sosiaalityöntekijäksi? Mitkä syyt vaikuttivat siihen, että halusit valmistua nimenomaan sosiaalityöntekijäksi?* Vastausvaihtoehdot väittämiin olivat erittäin tärkeä syy, melko tärkeä syy, ei ollut tärkeä syy.

Selittävinä tekijöinä käytämme sukupuolta, ikää (30 v tai nuorempi, 31–35 v, 36–40 v, 41 v tai vanhempi), aikaisempaa koulutusta (sosionomitutkinto, muu korkeakoulututkinto, ei korkeakoulututkintoa), opintojen aloitusvuotta (1992–2014, 2015–2016, 2017, 2018 ja 2019), työkokemuksen pituutta sosiaalityössä (0–2 kk, 3–12 kk ja 13 kk tai enemmän) ja puoluekanta. Puoluekanta kysyimme seuraavasti: Mitä puoluetta äänestit viimekertaisissa eduskuntavaaleissa? Luokittelimme muuttujan seuraavasti: Kansallinen Kokoomus tai Suomen Keskusta, Sosialidemokraattinen puolue, Vasemmistoliitto, Vihreät, muut ryhmittymät tai poliittisesti passiiviset. Viimeinen luokka sisältää myös ne vastaajat, jotka eivät halunneet kertoa tai jättivät vastaamatta kysymykseen. Luokka sisältää perussuomalaisten kannattajat, koska puoluetta on vaikea sijoittaa oikeisto–vasemmisto-akselille. Viimeaikaisesta laajasta kannatuksesta huolimatta sosiaalityön pääaineopiskelijoista vain kolme prosenttia äänesti perussuomalaisia vuoden 2019 eduskuntavaaleissa. Koska opiskelijoiden ammatinvalintamotiivit voivat vaihdella yliopiston mukaan (esim. Weiss ym. 2005) ja eri yliopistoihin voi valikoitua erilaisia opiskelijoita, kontrolloimme monimuuttujamalleissa opiskelijan kotiyliopiston.

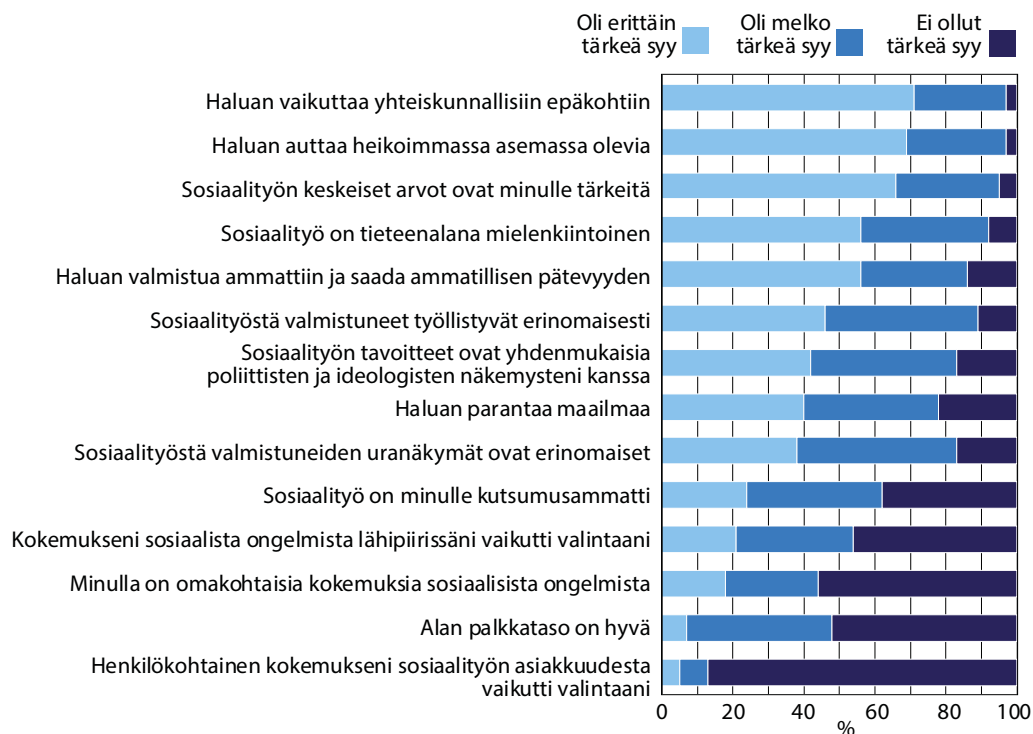
Aineiston jakautuminen käytettyjen selittävien muuttujien ja kotiyliopiston mukaan on raportoitu liitetaulukossa 1 (ks. www.julkari.fi). Kyselyyn ovat vastanneet selvästi useammin naiset, mikä se-

littyy sillä, että sosiaalityön pääaineopiskelijoista vain pieni osa on miehiä. Kyse ei ole aineiston edustavuusongelmasta vaan siitä, että perusjoukossa on hyvin vähän miehiä. Huolimatta koko aineiston melko matalasta vastausprosentista aineisto on suhteellisen edustava, kun tarkastellaan esimerkiksi opiskelujen aloitusvuotta tai kotiyliopistoa. Tosin Lapin yliopiston opiskelijat ovat ali-edustettuina aineistossamme.

Analyysimenetelminä käytämme pääkomponenttianalyysiä (Varimax-rotatiomenetelmä) ja lineaarista regressioanalyysiä selitettävien muuttujien ollessa jatkuvia. Taulukossa 1 raportoimme, miten valintamotiivit latautuvat komponentteihin. Luomme uudet komponenttipistemuuttujat, joita käytämme tarkasteltaessa, miten vastajan sukupuoli, ikä, aikaisempi koulutus, opintojen aloitusvuosi, työkokemus ja puoluekanta ovat yhteydessä ammatinvalintamotiiveihin. Lineaarisen regressioanalyysin osalta raportoimme yksittäistarkastelut ja kaksi monimuuttujamallia. Koska työkokemuksen pituus ja opintojen aloitusvuosi korreloivat vahvasti keskenään, raportoimme kaksi kokomallia, joista ensimmäisessä on mukana työkokemuksen pituus ja toisessa on mukana opintojen aloitusvuosi. Taulukossa 2 raportoimme regressiokertoimet (beta-arvot), tilastolliset merkitsevyydet ja selitysasteet. Käytämme tilastollisen merkitsevyyden rajana viiden prosentin riskitasoa ($p < 0,05$), koska tapausten määrät eri osaryhmissä jäivät pieniksi.

Tulokset

Erittäin tärkeinä ammatinvalintamotiiveina sosiaalityön opiskelijat pitivät halua vaikuttaa yhteiskunnallisiin epäkohtiin (71 %), halua auttaa heikoimmassa asemassa olevia (69 %) ja sosiaalityön keskeisiä arvoja (66 %). Hieman yli puolet vastaajista piti erittäin tärkeänä syynä sosiaalityön tieteenalan mielenkiintoisuutta (56 %) sekä ammatin valmistumista ja sosiaalityön pätevyyden saamista (56 %). Harvemmin erittäin tärkeänä syynä opiskelijat pitivät lähimpiin sosiaalisia ongelmia (21 %) ja omakohtaisia kokemuksia sosiaalisista ongelmista (18 %). Kaikkein vähiten mainitaan erittäin tärkeänä motiivina alan palkkataso (7 %) ja henkilökohtainen kokemus sosiaalityön asiakkuudesta (5 %). Muiden motiivien painoarvo sijoittuu näiden kahden ääripään väliin (ks. kuvio 1).

Kuvio 1. Sosiaalityön opiskelijoiden ammatinvalintamotiivit, %.

Taulukko 1. Pääkomponenttianalyysin tulokset, Varimax-rotatio

	Ideologinen ja sisäinen motivaatio	Ulkoinen motivaatio	Kokemukset sosiaalisista ongelmista
Sosiaalityön keskeiset arvot tärkeitä	0,766	0,021	-0,138
Halu vaikuttaa yhteiskunnallisiin epäkohtiin	0,685	-0,073	0,106
Poliittiset ja ideologiset näkemykset	0,667	0,124	0,047
Halu parantaa maailmaa	0,642	-0,121	0,130
Halu auttaa heikoimmassa asemassa olevia	0,617	0,008	0,211
Kutsumusammatti	0,599	0,019	0,125
Tieteenala on mielenkiintoinen	0,537	0,159	-0,142
Koska työllistytään hyvin	-0,023	0,804	0,016
Uranäkymät erinomaiset	0,136	0,774	-0,015
Palkkataso hyvä	-0,016	0,645	0,022
Ammatillinen pätevyys ja ammattiin valmistuminen	0,005	0,567	0,010
Omakohtaiset kokemukset sosiaalisista ongelmista	0,140	-0,007	0,858
Lähipiirin kokemukset sosiaalisista ongelmista	0,212	0,002	0,812
Henkilökohtainen kokemus sosiaalityön asiakkuudesta	-0,080	0,043	0,707
Uuden pistemuuttujan keskiarvo	0	0	0
Suurin arvo	1,495	2,03	3,246
Pienin arvo	-3,542	-2,51	-1,302

Taulukko 2. Lineaarinen regressioanalyysi. Regressiokertoimet (beta-arvot), tilastolliset merkitsevyydet tähdin ($p < 0,05$ ** $p < 0,01$ *** $p < 0,001$). Kotiyliopisto kontrolloitu kokomalleissa.*

	Ideologinen ja sisäinen motivaatio			Ulkoinen motivaatio			Kokemukset sosiaalisista ongelmista		
	I	Ila	Ilb	I	Ila	Ilb	I	Ila	Ilb
Sukupuoli (ref. miehet)									
Naiset	,160***	,173***	,149***	–,070	–,054	,043	–,108*	–,079	–,078
Ikä (ref. 30 tai nuorempi)									
31–35	,016	,010	,020	–,009	–,005	,027	–,009	–,035	–,036
36–40	–,082	–,063	–,077	–,027	,004	,008	–,124**	–,118*	–,114*
41 tai vanhempi	–,154***	–,127*	–,116*	–,072	–,055	–,026	–,105*	–,076	–,068
Aikaisempi koulutus (ref. ei korkeakoulututkinto)									
Sosionomi-tutkinto	–,076	,046	–,007	–,032	–,020	–,075	–,143**	–,084	–,070
Muu korkeakoulututkinto	–,036	,080	,049	–,010	,021	–,027	–,033	,014	,009
Opintojen aloitusvuosi (ref. 1992–2014)									
2015–2016	,012		,020	,089		,082	,051		,036
2017	,097		,084	,107*		,104*	,030		–,004
2018	,093		,084	,255***		,247***	,019		,001
2019	,145**		,146**	,284***		,291***	,002		–,011
Työkokemus sosiaalityössä (ref. 13 kk tai enemmän)									
3–12 kk	,090	,053		,058	,032		–,013	–,077	
0–2 kk	,215***	,193***		,151**	,117*		,063	–,026	
Puoluekanta (ref. kokoomus/keskusta)									
SDP	,087	,079	,087	,076	,111	,125*	,119*	,134*	,131*
Vasemmistoliitto	,308***	,253***	,265***	–,068	–,025	–,018	,227**	,227**	,229**
Vihreät	,301***	,256***	,268***	,017	,048	,069	,089	,097	,092
Muut/poliittisesti passiiviset/ei vastannut	,092	,089	,101	,007	,041	,041	,117	,120	,113
R Square		13,9	12,2		5,5	11,4		7,9	7,5
N		545	545		545	545		545	545

I yksittäistarkastelut, II monimuuttujamalli. Opintojen aloitusvuosi ja työkokemus sosiaalityössä korreloivat vahvasti keskenään, joten niitä ei sisällytetty samaan malliin (ks. kokomallit Ila ja Ilb).

Pääkomponenttianalyysin mukaan motiivit latautuvat kolmelle komponentille, jotka nimesimme 1) ideologinen ja sisäinen motivaatio, 2) ulkoinen motivaatio sekä 3) kokemukset sosiaalisista ongelmista (ks. taulukko 1). Ensimmäiseen komponenttiin latautuivat motiivit liittyen arvoihin, poliittisiin ja ideologisiin näkemyksiin, yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen, altruismiin, kutsumukseen ja tieteenalan mielenkiintoisuuteen. Toiseen komponenttiin latautuivat puolestaan työllistymiseen, uranäkymiin, palkkatasoon ja ammattipätevyyteen liittyvät motiivit. Viimeiseen komponenttiin latautuivat omakohtaiset ja lähipiiriin kokemukset sosiaalisista ongelmista sekä henki-

lökohtainen kokemus sosiaalityön asiakkuudesta. Aikaisemman ulkomaisen tutkimuksen mukaiset valintamotiiviulottuvuudet, eli sisäiset ja ulkoiset motiivit sekä omat kokemukset sosiaalisista ongelmista, löytyvät myös Suomen aineistosta (ks. esim. Byrne 2017; Stoltzfus 2017; Toros & Medar 2015; Freund ym. 2013).

Seuraavaksi muodostimme pääkomponenttipistemuuttujat, joita käytämme selitettävänä muuttujina. Lineaarisen regressioanalyysin mukaan ideologista ja sisäistä motivaatiota selittävät sukupuoli, ikä, opintojen aloitusvuosi, työkokemuksen pituus ja puoluekanta (ks. taulukko 2). Naiset perustelevat ammatinvalintaansa useam-

min ideologisella ja sisäisellä motivaatiolla kuin miehet. 41 vuotta täyttäneet tai vanhemmat perustelevat alavalintaansa harvemmin ideologisella ja sisäisellä motivaatiolla kuin nuorimmat vastaajat. Ne opiskelijat, jotka ovat aloittaneet samana vuonna opiskelut kuin kysely on kerätty, painottavat ideologista ja sisäistä motivaatiota enemmän kuin vuonna 2014 tai aikaisemmin sosiaalityön opinnot aloittaneet. Opiskelijat, joilla on vähiten työkokemusta, perustelevat ammatinvalintaansa useammin ideologisilla ja sisäisillä syillä kuin ne, joilla on eniten työkokemusta. Vihreitä ja vasemmistoliittoa äänestävät perustelevat ammatinvalintaansa useammin ideologisella ja sisäisellä motivaatiolla kuin kokoomusta ja keskustaa äänestävät.

Ulkoista motivaatiota selittävät opintojen aloitusvuosi ja työkokemuksen pituus. Vähemmän aikaa opiskelleet perustelevat ammatinvalintaansa useammin työmarkkinoihin liittyvillä syillä ja ulkoisella motivaatiolla kuin kauemman aikaa opiskelleet. SDP:tä äänestävät perustelevat ammatinvalintaa useammin ulkoisella motivaatiolla kuin kokoomusta tai keskustaa äänestävät. Tilastollinen merkitsevyys poistuu, kun malliin lisätään työkokemuksen pituus sosiaalityössä.

Sosialidemokraatteja ja vasemmistoliittoa äänestävät perustelevat ammatinvalintaansa useammin kokemuksilla sosiaalisista ongelmista kuin kokoomusta ja keskustaa äänestävät. Tulokset viittaavat siihen, että vanhemmat opiskelijat perustelevat valintaa harvemmin kokemuksilla kuin nuorimmat opiskelijat. Yksittäistarkastelujen mukaan naisopiskelijoille kokemukset sosiaalisista ongelmista merkitsevät vähemmän ammatinvalintamotiivina kuin miesopiskelijoille. Yksittäistarkastelun mukaan sosionomit perustelevat valintaa harvemmin kokemuksilla sosiaalisista ongelmista kuin he, jotka eivät ole suorittaneet korkeakoulututkintoa ennen sosiaalityön pääaineopintoja. Sukupuoli ja aikaisempi koulutus ovat tilastollisesti merkitsevästi yhteydessä kokemusmotiiviin vain yksittäistarkasteluissa.

Johtopäätökset

Tarkastelimme artikkelissa sosiaalityön pääaineopiskelijoiden ammatinvalintamotiiveja ja sitä, miten sukupuoli, ikä, aikaisempi koulutus, opintojen aloitusvuosi, työkokemus ja puoluekanta ovat yhteydessä näihin motiiveihin. Tulosten mukaan opiskelijoiden enemmistön am-

matinvalintamotiivit liittyivät ideologisiin ja sisäisiin motiiveihin. Tulokset ovat yhdenmukaiset aikaisemman, lähinnä angloamerikkalaisen tutkimuksen kanssa riippumatta maiden välisistä eroista esimerkiksi sosiaalityöntekijöiden koulutuksessa ja ammattiasemassa sekä sosiaalityötä määrittävissä rakenteissa, kuten hyvinvointivaltiomallissa (esim. Stevens ym. 2010; Furness 2007). Erityisen tärkeätä on nostaa esiin, että suomalaiset opiskelijat eivät halua vain auttaa vaikeassa asemassa olevia, vaan myös vaikuttaa yhteiskunnallisiin epäkohtiin. Tämä motiivi on keskeisessä asemassa uudistetussa sosiaalihuoltolainsäädännössä, jonka avulla on pyritty vahvistamaan nimenomaan rakenteellisen sosiaalityön asemaa (ks. myös Pohjola ym. 2019).

Vaikka ideologiset ja sisäiset motiivit ovat hyvin yleisiä opiskelijoiden keskuudessa, melko suurelle osalle opiskelijoista myös ulkoiset eli uraan ja uranäkymiin liittyvät motiivit ovat tärkeitä. Esimerkiksi 56 prosenttia vastaajista piti ammatillisen pätevyyden saamista erittäin tärkeänä motiivina. 46 prosenttia vastaajista perusteli valintansa sillä, että sosiaalityöstä valmistuneet työllistyvät erinomaisesti. Koulutusvalinnassa on huomiotava aikaisempaa enemmän työmarkkinanäkymiä, koska työllistymisestä ei ole enää varmuutta yliopistokoulutuksellakaan. Koska sosiaalityön koulutus tuottaa ammatillisen pätevyyden, työelämään kiinnittyminen on helpompaa ja työllistyminen varmempaa kuin yleisempien yliopistolisten koulutusohjelmien kohdalla (vrt. Puhakka ym. 2010; Vuorinen-Lampila 2018). Ammatillisen pätevöitymisen ja työllistymisen tärkeyden painottaminen näkyy myös tuloksissamme. Edelleen, noin joka viides vastaajista piti omia tai perheensä sosiaalisia ongelmia erittäin tärkeinä tekijöinä ammatinvalintaa ajatellen. Tämän lisäksi noin 33 prosenttia piti sosiaalisia ongelmia lähipiirissä ja 26 prosenttia omakohtaisia kokemuksia sosiaalisista ongelmista melko tärkeinä tekijöinä ammatinvalinnan taustalla.

Ulkoisten motiivien ja henkilökohtaisten kokemusten merkitys ammatinvalinnassa on tärkeä muistaa sekä sosiaalityön koulutuksen kehittämisessä että tarkasteltaessa profession kehitystä tulevaisuudessa. Uranäkymiä tärkeinä pitävät opiskelijat voivat valmistuttuaan olla erityisen kiinnostuneita vaikuttamaan sosiaalityöntekijöiden asemaan ja ehtoihin kentällä. Osalla opiskelijoista on taas henkilö- ja perhekohtaisia kokemuksia sosiaalisista ongelmista. Miten ja missä määrin esimer-

kiksi sosiaalityön koulutuksessa huomioidaan ja hyödynnetään sitä, että osa opiskelijoista on, ainakin laajasti määritellen, sosiaalisten ongelmien kokemusasiantuntijoita? Jos tavoitteena on saada opiskelijakunnasta hyvin heterogeeninen ja moninainen, miten mahdollistetaan se, että sosiaalityötä opiskelee jatkossa yksilöitä, joilla on omakohtaisia kokemuksia sosiaalisista ongelmista? Miten esimerkiksi yleinen suuntaus todistusvalintojen aseman vahvistamiseksi vaikuttaa viimeksi mainittujen hakijoiden mahdollisuuksiin saada opiskella sosiaalityötä? Miten esimerkiksi voidaan turvata niiden opiskelijoiden mahdollisuudet opiskella sosiaalityöntekijäksi, jotka elämäntilanteensa vuoksi ovat mahdollisesti joutuneet suuntaamaan resurssinsa myös muualle kuin lukio-opintoihin?

Alalle valikoitumisen syyt ovat merkityksellisiä paitsi koulutuksen ja kentän muotoutumisen, mutta myös työssä jaksamisen näkökulmasta. Tämän ja aikaisemman ulkomaisen tutkimuksen mukaan sosiaalityön opiskelijat perustelevat ammatinvalintaansa eniten ideologisilla tekijöillä ja sitoutumisella haavoittuvien ryhmien auttamiseen (Bozek ym. 2017; Stevens ym. 2010). Julkisen sektorin jatkuvan niukkuuden aikana voidaan kysyä, onko ristiriita opiskelijoiden ammatinvalinnan syiden ja konkreettisen työn välillä kasvamassa (Stevens ym. 2010). Opiskelijat perustelevat valintaa altruistisilla sekä ideologisilla tekijöillä, mutta samalla sosiaalityön toimintaympäristö on muuttunut. Aikaisempaa enemmän sosiaalityötä kunnissa määrittävät resurssiniukkuus ja heikentyvät toimintamahdollisuudet (Mänttari-van der Kuip 2015). Voiko ristiriita lisätä valmistuvien sosiaalityöntekijöiden kuormittuneisuutta, stressiä ja väsymistä? Sosiaalityön koulutusohjelmiin on edelleen hakijoita, mutta sosiaalityöntekijöiden vaihtuvuus esimerkiksi kunnissa on suurta (Mänttari-van der Kuip 2015). Lisäksi vanhemmat ja jo työelämässä olleet opiskelijat eivät koe sisäisiä ja ideologisia motiiveja yhtä tärkeinä kuin nuoremmat ja vähän työkokemusta omaavat, mikä viittaa toimintaympäristöön sopeutumiseen ja ideologisten motiivien haalistumiseen.

Toisaalta aikaisemman ulkomaisen tutkimuksen mukaan opiskelijoiden alavalinnan ideologiset ja sisäiset motiivit ovat yhteydessä ammatissa pysymiseen. Esimerkiksi halu vaikuttaa yhteiskuntaan on todettu olevan Israelissa vahvasti yhteydessä sosiaalityöntekijän ammattiin sitoutumiseen (Freund ym. 2013). Kun motiivit ovat sisäisiä, kuormittavaa työtä jaksaa paremmin. Tosin,

jos työn kokee kutsumukseksi, siinä voidaan ventyä liiankin paljon, vaikka olosuhteet työn tekemiseen olisivat kohtuuttoman kuormittavat. Suomessa tulisikin tarkastella, miten ammatinvalintamotiivit liittyvät jo valmistuneilla työhön sitoutumiseen ja laajemmin työhyvinvointiin.

Mitä tulee eri taustamuuttujien yhteyteen ammatinvalintamotiiveihin, naiset perustelivat ammatinvalintaansa useammin ideologisella (esim. halulla vaikuttaa yhteiskunnallisiin epäkohtiin) ja sisäisellä motivaatiolla, myös muiden selittävien tekijöiden vakioimisen jälkeen. Tulos saa tukea aikaisemmasta tutkimuksestamme, jonka mukaan naissosiaalityöntekijät ovat mielipiteissään altruistisempia ja syyllistävät yksilöitä itseään sosiaalisista ongelmista vähemmän kuin miessosiaalityöntekijät (esim. Blomberg ym. 2010). Yksittäistarkastelujen mukaan miehet perustelevat ammatinvalintaa naisia useammin kokemuksilla sosiaalisista ongelmista. Vaikkei ero ollut tilastollisesti merkitsevä muiden selittävien tekijöiden vakioimisen jälkeen, on tulos mielenkiintoinen. Näyttää siltä, että sukupuolten välillä on eroa siinä, miksi valitaan sosiaalityöntekijän ammatti. Perinteisesti miehet ovat korkeakoulutuksessa hakeutuneet aloille, jotka ovat hyvin palkattuja, johtavat korkeaan yhteiskunnalliseen asemaan ja eivät ole niin vahvasti ihmishuuhdealoja (Vuorinen & Valkonen 2003, 83). Lisäksi sukupuoli ohjaa sijoittumista alojen sisällä, koska miehet esimerkiksi etenevät naisia useammin johtoasemiin myös naisvaltaisilla aloilla. Ilmiötä olisi hyvä tutkia vielä tarkemmin esimerkiksi laadullisella otteella, koska kysymys, miksi miehistä niin pieni osa päättää ylipäätään valita sosiaalityöntekijän ammatin, on keskeinen.

Opintojen aloitusvuosi, vastaajan ikä ja työkokemuksen määrä sosiaalityössä kytkeytyivät samansuuntaisesti sisäisiin ja ulkoisiin ammatinvalintamotiiveihin mutta eivät henkilökohtaisiin kokemuksiin valinnan taustalla vaikuttaneina motiiveina. Pitempään opiskelleet sekä vanhemmat ja työkokemusta jo kartuttaneet opiskelijat eivät pidä sisäisiä eivätkä ulkoisia tekijöitä niin tärkeinä kuin vasta opintonsa aloittaneet, vähän työkokemusta omaavat ja nuorimmat opiskelijat.

Tulos on ristiriidassa aikaisemman ulkomaisen tutkimuksen kanssa, jonka mukaan pidemmälle opinnoissaan edenneet perustelevat alavalintaansa useammin ideologisilla tekijöillä kuin nuorimmat ja vasta opintonsa aloittaneet opiskelijat (Stevens ym. 2010; Csikai & Rozensky 1997). Toisaalta

on olemassa tutkimusta, jonka mukaan ideologinen palo on vahvimmillaan opiskeluiden aikana ja työelämään siirryttäessä (Wagner 1989). Tämä viimeksi mainittu tutkimus auttaa ymmärtämään, miksi ideologisella ja sisäisellä motiivilla perustelu vähenee työkokemuksen karttuessa. Opintojen pituus ja työkokemuksen määrä ovat kuitenkin vahvemmin yhteydessä eri ammatinvalintamotiiveihin kuin ikä. Esimerkiksi vastaajan ikä ei ollut yhteydessä ulkoisiin motiiveihin. Tuloksia voi tulkita monelta kannalta. Heijastavatko tulokset sitä, että opiskelun edetessä syyt siihen, miksi hakeutui opiskelemaan sosiaalityötä haalistuvat tai suhteellistuvat? Vai muuttuvatko ammatinvalintamotiivit opiskelun edetessä ja työkokemuksen karttuessa? Työn realiteetit ovat mahdollisesti tulleet tutuiksi ja ihanteiden merkitys vähentynyt työkokemuksen kartuttua. Toisaalta jos ammatinvalinnasta on kulunut pitkä aika, motiivit eivät välttämättä muistu mieleen yhtä hyvin kuin vasta opinnot aloittaneilla.

Vasemmistoliittoa ja vihreitä äänestäneet perustelevat ammatinvalintaansa useammin ideologisella ja sisäisellä motivaatiolla kuin kokoomusta ja keskustaa äänestäneet. Tämän lisäksi sosialidemokraatteja ja vasemmistoliittoa äänestäneet perustelevat ammatinvalintaansa useammin kokemuksilla sosiaalisista ongelmista kuin kokoomusta ja keskustaa äänestäneet. Sosiaalityön arvot, mitä tulee heikoimmassa asemassa olevien auttamiseen sekä yhteiskunnallisten epäkohtiin vaikuttamiseen, on nähty usein olevan lähempänä poliittisen vasemmiston painotamia asioita kuin poliittisen oikeiston.

Kun pohdimme aikaisemman koulutuksen merkitystä ammatinvalintamotiiveja ajatellen, olimme erityisen kiinnostuneita sosionomien ja muiden opiskelijoiden motivaatioihin liittyvistä eroista. Analyysimme kuitenkin osoittaa, ettei sosionomin koulutus selitä eroja ammatinvalintamotiiveissa. Tämä on mielenkiintoinen tulos, koska ajattelimme, että nimenomaan sosionomitaustaisia opiskelijoita motivoi sosiaalityön pätevyyden saaminen ja työllä eteneminen eli ulkoiset tekijät. Sosionomitaustaisia opiskelijoita motivoi samalla tavalla kuin muita opiskelijoita ideologiset ja sisäiset motiivit: sosiaalityön arvot, halu auttaa heikoimmassa asemassa olevia ja puuttua yhteiskunnallisiin epäkohtiin sekä sosiaalityön mielenkiintoisuus tieteenalana.

Artikkelimme on ensimmäinen pyrkimys kuvata ja selittää sosiaalityön pääaineopiskelijoiden ammatinvalintamotiiveja kansallisesti edustavalla aineistolla Suomessa. Kirjoittamisprosessi herätti monia jatkotutkimuskysymyksiä. Kiintoisaa olisi tarkastella esimerkiksi, miten ammatinvalintamotiivit kytkeytyvät opiskelijoiden ammatillisiin tavoitteisiin. Voivatko ammatinvalintamotiivit selittää, millaisten väestöryhmien kanssa, millä sektorilla ja millaisissa työtehtävissä opiskelijat haluavat valmistumisensa jälkeen työskennellä. Mielenkiintoista olisi tarkastella, miten jo valmistuneet sosiaalityöntekijät poikkeavat motiiveissaan opiskelijoista. Entä linkittyvätkö ammatinvalintamotiivit erilaisiin arvoihin ja asenteisiin sosiaalityön opiskelijoiden keskuudessa?

Saapunut 22.12.2020
Hyväksytty 12.3.2021

KIRJALLISUUS

- Ahola, Sakari & Tolonen, Jani (2013) Katsaus koulutusalan periytymiseen suomalaisilla yliopisto-opiskelijoilla. *Tiedepolitiikka* 3/2013, 47–56.
- Basham, Randall & Buchanan, Robert (2009) A survey comparison of career motivations of social work and business students. *Journal of social work education* 45 (2), 187–208.
- Bergmark, Ulrika (2018) Why become a teacher? Student teachers' perceptions of the teaching profession and motives for career choice. *European Journal of Teacher Education* 41 (3), 266–281.
- Blomberg, Helena & Kallio, Johanna & Kroll, Christian (2010) Sosiaalityöntekijöiden mielipiteet köyhyyden syistä Pohjoismaissa. *Yhteiskuntapolitiikka* 75 (6), 589–602.
- Blomberg, Helena & Kallio, Johanna & Kroll, Christian & Niemelä, Mikko (2015) What explains frontline workers' views on poverty? A comparison of three types of welfare sector institutions. *International Journal of Social Welfare* 24 (4), 324–334.
- Bozek, Bart & Raeymaeckers, Peter & Spooren, Pieter (2017) Motivations to become a master in social work: a typology of students. *European Journal of Social Work* 20 (3), 409–421.
- Bourdieu, Pierre (1984) *Distinction*. Cambridge: Harvard University Press.
- Bradley, Carolyn & Maschi, Tina & O'Brien, Helen & Morgen, Keith & Ward, Kelly (2012) Faithful but different: Clinical social workers speak out about career motivation and professional values. *Journal of Social Work Education* 48 (3), 459–477.

- Buis, Maarten (2013) The composition of family background: the influence of the economic and cultural resources of both parents on the offspring's educational attainment in the Netherlands between 1939 and 1991. *European Sociological Review* 29 (3), 593–602.
- Byrne, Nicole (2017) Social work students' professional and personal exposure to social work: an Australian Experience. *European Journal of Social Work* 22 (4), 702–711.
- Campaignini, Annamaria & Facchini, Carla (2013) Values and Motivations in BA Students of Social Work: the Italian Case. *Social Work & Society* 11 (1), 1–17.
- Csikai, Ellen & Rozensky, Cindy (1997) "Social Work Idealism" and Students' Perceived Reasons for Entering Social Work. *Journal of Social Work Education* 33 (3), 529–538.
- Deci, Edward & Koestner, Richard & Ryan, Richard (1999) A meta-analytic review of experiments examining the effects of extrinsic rewards on intrinsic motivation. *Psychological Bulletin* 125 (6), 627–668.
- Doron, Hadas ym. (2012) A comparison of family-of-origin perception of undergraduates: Social work students and students in other fields. *Journal of Social Work* 13 (5), 492–507.
- Fors, Jim-Olav (2017) Development of professional commitment among students in social work education. *Social Work Education* 36 (5), 529–541.
- Freund, Anat & Blit-Cohen, Edith & Cohen, Ayala & Dehan, Nicole (2013) Professional Commitment in Novice Social Work Students: Socio-Demographic Characteristics, Motives and Perceptions of the Profession. *Social Work Education* 32 (7), 867–887.
- Furness, Sheila (2007) An Enquiry into Students' Motivations to Train as Social Workers in England. *Journal of Social Work* 7 (2), 239–253.
- Gewirts-Meydan, Eteret & Even-Zohar, Ahuva (2017) Retraining programmes in social work: career considerations, factors influencing the decision to study social work and professional preferences among students. *European Journal of Social Work* 21 (4), 585–601.
- Greeno, Elisabeth & Ting, Laura & Wade, Kevin (2018) Predicting empathy in helping professionals: comparison of social work and nursing students. *Social Work Education* 37 (2), 173–189.
- Hackett, Simon & Kuronen, Marjo & Matthies, Aila-Leena & Kresal Barbara (2003) The motivation, professional development and identity of social work students in four European countries. *European Journal of Social Work* 6 (2), 163–178.
- Heinz, Manuela (2015) Why choose teaching? An international review of empirical studies exploring student teachers' career motivations and level of commitment to teaching. *Educational Research and Evaluation* 21 (3), 258–297.
- Jaeger, Mads & Holm, Anders (2007) Does parents' economic, cultural, and social capital explain the social class effect on educational attainment in the Scandinavian mobility regime? *Social Science Research* 36 (2), 719–744.
- Jirwe, Maria & Rudman, Ann (2012) Why choose a career in nursing? *Journal of Advanced Nursing* 68 (7), 1615–1623.
- Jungert, Tomas (2014) Motives for becoming a teacher and their relations to academic engagement and dropout among student teachers. *Journal of Education for Teaching* 40 (2), 173–185.
- Kallio, Johanna & Kouvo, Antti (2015) Street-level Bureaucrats' and the General Public's Deservingness Perceptions of Social Assistance Recipients in Finland. *Social Policy & Administration* 49 (3), 316–334.
- Kallio, Johanna & Saarinen, Arttu (2014) Street-level bureaucrats' attitudes towards the Finnish labour market allowance. *International Journal of Sociology and Social Policy* 34 (11/12), 817–834.
- Kim, Kyong-Jee & Hwang, Jee & Kwon, Bum (2016) Differences in medical students' academic interest and performance across career choice motivations. *International Journal of Medical Education* 7, 52–55.
- Meeuwisse, Anna & Swärd, Hans (2009) Social work programmes in the social democratic welfare regime. *International Journal of Social Welfare* 18 (3), 365–374.
- Mänttari-van der Kuip, Maija (2015) Work-related well-being among Finnish frontline social workers in an age of austerity. *Jyväskylä studies in education, psychology and social research* 524.
- Myrskylä, Pekka (2013) Hyvin koulutetuilla naisilla ja miehillä on pitkä työura. Teoksessa Marjut Pietiläinen (toim.) *Työ, talous ja tasa-arvo*. Helsinki: Tilastokeskus, 17–40.
- Nori, Hanna (2011) Keille yliopiston portit avautuvat? Tutkimus suomalaisiin yliopistoihin ja eri tieteenaloille valikoitumisesta 2000-luvun alussa. Turun yliopisto. *Annales Universitatis Turkuensis C*: 309.
- Olafsen, Anja & Halvari, Hallgeir & Forest, Jacques & Deci, Edward (2015) Show them the money? The role of pay, managerial need support, and justice in a self-determination theory model of intrinsic work motivation. *Scandinavian Journal of Psychology* 56 (4), 447–457.
- Pohjola, Anneli & Kemppainen, Tarja & Niskala, Asta & Peronius, Nina (toim.) (2019) Yhteiskunnallisen asemansa ottava sosiaalityö. Tampere: Vastapaino.
- Puhakka, Antero & Rautopuro, Juhani & Tuominen, Visa (2010) Employability and Finnish university graduates. *European Educational Research Journal* 9 (1), 45–55.
- Rauma, Jenni (2019) Sosiaalialan ammattilaisten työurat 2019. Helsinki: Talentia. <https://talentia.e-julkaisu.com/2019/tyouraselvitys/#page=1> (luettu 24.1.2020).
- Sellers, Sherril & Hunter, Anrea (2005) Private pain, public choices: Influence of problems in the family of origin on career choices among a cohort of MWS students. *Social Work Education* 24, 869–881.
- Stevens, Martin ym. (2010) Helping others or rewarding career? Investigating student motivations to

- train as social workers in England. *Journal of Social Work* 12 (1), 16–36.
- Stoltzfus, Kenneth (2017) The motivation of Russian Federation social work students for pursuing a social work degree. *International Social Work* 60 (4), 847–860.
- THL (2019) Ammattialojen sukupuolen mukainen segregaatio. <https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/tasa-arvon-tila-tyo-ja-toimeentulo/ammattialojen-sukupuolen-mukainen-segregaatio> (luettu 25.11.2019).
- Toros, Karmen & Medar, Marju (2015) Undergraduate Students' Motives for Studying Social Work: The Case of Estonia. *International Journal of Liberal Arts and Social Science* 3 (2), 45–51.
- Vuorinen-Lampila, Päivi (2018) Korkeakoulutuksen eriytyvät työelämätulokset. Tutkimuksia 33. Koulutuksen tutkimuslaitos. Jyväskylän yliopisto.
- Vuorinen, Päivi & Valkonen, Sakari (2003) Ammatti-korkeaan vai yliopistoon? Korkeakoulutukseen ha-keutumisen orientaatiot. Koulutuksen tutkimuslai-tos. Jyväskylän yliopisto.
- Wagner, David (1989) Fate of Idealism in Social Work: Alternative Experiences of Professional Careers. *Social work* 34 (5), 389–395.
- Weiss, Idit & Gal, John & Cnaan Ram (2005) Does So-cial Work Education have an Impact on Social Po-lity Preferences? A Three-Cohort Study. *Journal of Social Work Education*. 41 (1), 29–47.
- Westinen, Jussi (2016) Puoluevalinta Suomessa 2000-luvulla. Teoksessa Kimmo Grönlund & Han-na Wass (toim.) Poliittisen osallistumisen eriytymi-nen. Eduskuntavaalitutkimus 2015. Helsinki: Oi-keusministeriö, 249–272.
- White, Robert (1959) Motivation reconsidered. *Psy-chological Review* 66 (5), 297–333.

ENGLISH SUMMARY

Johanna Kallio & Helena Blomberg & Christian Kroll: Why am I going to be a social worker? A study of career choice motives among students majoring in social work in Finland (Miksi minusta tulee sosiaalityöntekijä? Tutkimus sosiaalityön pääaineopiskelijoiden ammatinvalintamotiiveista Suomessa)

There are a variety of reasons why it is important to study the career choice motives of social work students. Most notably, they may affect professional development, dropout among students and retention. In addition, career choice motives influence students' expectations of the teaching they will receive at their university. In this article, we examine the career choice motives of Finnish university students majoring in social work and look at whether these motives differ according to background variables. The data stems from a national survey among social work students collected in autumn 2019 (n = 608). We measured career choice motives by 14 statements tapping on issues of personal interest in the discipline, perceived career prospects, experiences of social problems, personal clienthood in social work, as well as ideological preferences. Gender, age, previous education, length of studies, length of work

experience in social work and party preference were used as explanatory variables. The data was examined by performing descriptive analysis, principal component analysis and linear regression analysis.

According to our principal component analysis, the questions measuring career choice motives load onto three factors, which we named 1) ideological and internal motives, 2) external motives and 3) personal experiences of social problems. For the vast majority of student respondents, career choice was related to ideological and internal motives. However, students were found not only to want to help the disadvantaged per se, but they also wish to contribute to solving societal problems and grievances. External motives and (personal) experiences of social problems respectively were also found to constitute rather important motives, although far less so than ideological and internal motives. Career choice motives were also found to be dependent on gender, length of studies, work experience, age and party preference to some extent.

Keywords: career choice motives, social work students, national survey.

KIRJOITTAJAT

Kallio, Johanna, professori, Turun yliopisto (jomkall[at]utu.fi)

Blomberg, Helena, professori, Svenska social- och kommunalhögskolan vid Helsingfors universitet

Kroll, Christian, yliopistonlehtori, dos., Svenska social- och kommunalhögskolan vid Helsingfors universitet

Liitetaulukko 1. Aineiston jakautuminen käytettyjen selittävien tekijöiden mukaan (N, %)

	N	%
Kotiyliopisto (kontrollitekijä)		
Helsingin yliopisto	108	18
Itä-Suomen yliopisto	140	23
Jyväskylän yliopisto	104	17
Lapin yliopisto	55	9
Tampereen yliopisto	111	18
Turun yliopisto	87	14
Sukupuoli		
Nainen	547	92
Mies	49	8
Ikä luokiteltuna		
30 tai nuorempi	332	55
31–35	83	14
36–40	68	11
41 tai vanhempi	120	20
Opintojen aloitusvuosi		
1992–2014	122	20
2015–2016	151	25
2017	95	16
2018	113	19
2019	122	20
Aikaisempi koulutus		
Muu korkeakoulututkinto	127	21
Sosionomi-tutkinto	133	22
Ei korkeakoulututkintoa	348	57
Työkokemus sosiaalityössä		
13 kk tai enemmän	144	24
3–12 kk	119	20
0–2 kk	340	56
Puoluekanta		
Kokoomus tai Keskusta	59	10
SDP	42	12
Vasemmisto	133	22
Vihreät	211	34
Muut / poliittisesti passiiviset / ei vastannut	133	22